

Oketopa 2022

Ou saolotoga i te ola 'lei mo te saogalemu pela foki mo ou tiute fai

I tausaga taki tasi ko too tokouke a tino e mate io me paakia mai i mea tupu i koga galue kae e fia foki a selau e mate vave atu ona ko pokotiaga ki te ola 'lei mai i galuega. A tino taki tokotasi e isi sena tiute o fesoasoani ki te puipuiga mai pakiaga.¹

Kafai koe e galue i Niu Sila, e manakogina ke iloa ne koe ou saolotoga o te ola 'lei mo te saogalemu pela foki mo ou tiute fai, ko tino taki tokotasi ke mafai o tumau te ola 'lei kae saogalemu i te galuega.

E isi sou saolotoga o

Galue i se enivaelomene e ola 'lei kae saogalemu

E isi ne mea i te galuega kola e mafai o fai ke pakia koe io me masaki. Te pisinisi e galue koe iei, io me ko te pisinisi tela e onoono ki te koga e galue koe iei, e io ia te tiute ki te fakatokaga ke 'lei a pokotiaga tau te ola 'lei mo te saolotoga i feitu tau te galuega.

Fai a akokoaga e taugatonu mai mua e kamata koe i te galuega

Te pisinisi e galue koe iei e 'tau o fakamautinoa me ko oti koe ne akoakogina ki te faiga o te galuega i te auala e 'lei kae saogalemu. Fakamautinoia ia koe e malamalama i pokotiaga e mafai o tupu kae e pefea foki o tausi a koe pela foki mo nisi tino aka ke 'lei kae saogalemu i te galuega.

Galue fakatasi mo masini, mea fakateletele, mea faigaluega pela foki mo kope galue kola e saogalemu

Te pisinisi e manakogina ke fakamautinoa me i mea faigaluega, kope galue, mea fakateletele pela foki mo masini e fakaoga ne koe i te galuega e saogalemu ke fakaoga ne koe kae e galue faka'lei foki.

Fakagata io me sa talia o fai se galuega tela e fakamataku

E isi sou saolotoga o fakagata te galuega, io me se talia o fai te galuega, manafai e talitonu koe me kafai e fai te galuega ka tuku fakasau a koe, io me ko so se tino aka, ki se pokotiaga e lasi te fakamataku ki te ola 'lei io me ko te saogalemu. Kafai ne fakagata ne koe te galuega, e manakogina ke fakailoa fakavave ne koe ki tau menetia.

Te maua o fakamatalaga e uiga mo te ola 'lei pela foki mo te saogalemu

Te pisinisi e galue koe iei e 'tau o avatu ki a koe a fakamatalaga e uiga mo te tausiga o te ola 'lei pela foki mo te saogalemu i te galuega, i se auala tela e mafai koe o malamalama iei.

Personal Protective Equipment (PPE) (Kope Puipui Totino)

I te lasiga o taimi a te pisinisi e galue koe iei e 'tau o avatu ki a koe a personal protective equipment (PPE) manafai e manakogina ke tausi iei tou saogalemu mo te ola 'lei, pela mo, pulou makeke, mea pono taliga pela foki mo mata kilaasi puipui.

A tau pisinisi e 'tau o akoako a koe ke iloa te fakaogaaga tonu, te fuluga pela foki mo te tausiga o tou PPE.

Te pisinisi e galue koe iei e se mafai ne ia o fai ke togi ne koe ou PPE. E mafai ne koe o vau loa mo ou PPE totino kae e 'tau o aasi kae fakataliagina ne tau pisinisi.

¹ Ola 'Lei mo te Saogalemu i te Work Act 2015.

Faipati ke iloa

A koe ko mata mo taliga o tau pisinisi. Te fakailoaga ki tau pisinisi e uiga mo ou manatu, mea ko iloa pela foki mo mea e 'mafa kiei tou loto pela foki mo latou e galue tasi mo koe e fesoasoani o tausi ko koe mo nisi tino aka ke saogalemu.

A tau galuega io me ko tau feagaiga galue e se mafai o fakagata manafai e lipoti ne koe io me ne isi sau faiga ne fai ki se tulaga e pokotia iei te ola 'lei mo te saogalemu. E soli tulafono manafai se tino e fakakese io me e isi ne ana faiga se tonu e fai ki a koe ona a koe ne fakaasi ke iloa a feitu e uiga mo te ola 'lei pela foki mo te saogalemu i te galuega.

Ke avatu se avanoaga ke fai ou manatu

E 'tau o avatu ki a koe ne avanoaga e fakaasi iei ou manatu kae fai tusaga ki te faiga ikuga e uiga mo te ola 'lei pela foki mo te saogalemu i te galuega. E aofia iei ko ikuga e uiga mo:

- te onoonoga ki tou ola 'lei
- fakanofonofoga i tou koga galue
- fakamatalaga pela foki mo akoakoga ki tino galue.

Health and Safety Representatives (HSRs) pela foki mo Health and Safety Committees (HSCs)

E mafai ne koe o fesili ki tau pisinisi e uiga mo te HSR io me ko te HSC, ke fesoasoani ki tino galue pela foki te pisinisi ke galue fakatasi o faka'lei atu a te ola 'lei mo te saogalemu. E mafai foki ne koe o filifili ke kau atu koe ki se iuniuni.

Mo fakamatalaaga faopoopo fano ki te *Tino Galue Fesokotakiga, Kauatuuga mo te Suiatuuga (Worker Engagement, Participation and Representation)* faifaiga 'lei fakatakitakiga e avanoa i luga i te WorkSafe laupepa iti: worksafe.govt.nz

Ke isi ne

- fale foliki pela foki mo koga fulu a lima
- vai inu e maa
- kope o te fesoasoani muamua
- se koga e 'lei kae malu ke kai iei.

Malamalama i mea e fai i taimi o mea tupu fakafuasei

Tau pule i te galuega e manakogina ke fakamautinoa me e iloa ne koe te mea e fai i taimi o mea tupu fakafuasei, pela mo te iloa me e sao pefea koe manafai e isi se afi e kaa io me se a te mea e fai manafai e tupu se mafuie.

Ou tiute fai i te galuega

E isi ne ou tiute fai e pela me se tino galue ke

- tausi faka'lei koe ki tou ola 'lei pela foki mo te saogalemu
- tausi faka'lei ko mea e fai ne koe mo mea e se fai ne koe e seai sena pokotiaga masei ki te ola 'lei mo te saogalemu o nisi tino
- galue fakatasi mo so se koga galue 'tau ki tulafono tau te ola 'lei mo te saogalemu io me ko fakanofonofoga a tau pisinisi
- tautali ki so se fakatonuga 'tau e avatu ne te pisinisi e galue koe iei.

Ne a au mea e mafai o fai manafai e isi ne mea e mafa kiei tou loto i feitu tau te ola 'lei mo te saogalemu?

- Fakailoa ki tau menetia io me ko tau Sui o te Ola 'Lei mo te Saogalemu (Health and Safety Representative).
- Fesili ki se tino e galue mo koe io me se tino i te komiuniti ke avaka au mea e mafa tou loto kiei.
- Fesokotaki ki tau iuniuni, tela e mafai o sui atu ne ia koe.
- Fesokotaki ki te WorkSafe i te 0800 030 040.
- Fano ki te laupepa iti: worksafe.govt.nz (onoono ki te pati 'concern')

Mo fakamatalaga faopoopo e uiga mo saolotoga o tino galue pela foki mo olotou tiute fano ki te laupepa iti: worksafe.govt.nz